

אלא לומר, שיחזיר רק אם הוא כעין שגזל, שהגזילה קיימת. אבל אם הגזילה אינה קיימת, פטור מלשלם דמיה.

ובודאי שהגזולן עצמו חייב לשלם עבור הגזילה גם כשאינה קיימת. ועל כרחק שהפסוק מדבר לענין בניו של הגזולן, שפטורין מלשלם כשאין הגזילה קיימת.

מכאן אמרו: הגזול ומאכיל את בניו, פטורין מלשלם.

הניח לפניהם שהוריש להם את הגזילה ועדיין היא קיימת, בין שהבנים גדולים, בין שהם קטנים, חייבין להחזירה.

משום סומכוס אמרו: בנים גדולים חייבין. בנים קטנים פטורין.

בר חמוה דרב ירמיה בן חמיו של רבי ירמיה טרק גלי באפיה דרבי ירמיה נעל את דלת בית אביו כדי שרבי ירמיה לא יוכל ליכנס שם. שרבי ירמיה רצה לקחת את הבית לעצמו.

אתא רבי ירמיה לקמיה דרבי אבין לטעון על בן חמיו שמונע ממנו ליכנס ולהחזיק

בבית.

אמר רבי אבין: שלו הוא תובע בן חמין! שהבית שייך לו מדין ירושה, וכדין הוא עושה שמונע ממך ליכנס שם.

אמר ליה ירמיה: והא מיייתנא פהדי יש לי עדים דאחזקי ביה בחיי דאבוה, שהחזקתי בבית הזה עוד בחיי אביו, [שהיה רבי ירמיה טוען שהאב מכרה או נתנה לו במתנה].

אמר ליה רבי אבין: וכי מקבלין עדים שלא קיב-ב בפני בעל דין?!? ובן חמין הוא הלא קטן והרי זה כאילו שלא בפניו.

אמר ליה רבי ירמיה: וכי לא מקבלין עדים שלא בפני בעל דין?

והא קתני בברייתא דלעיל, שלדעת תנא קמא בין גדולים בין קטנים חייבין, שהנגזל מביא עדים שהגזילה שייכת לו ומוציאים מהקטנים?

אמר ליה רבי אבין: הרי מחלוקת סומכוס בצידד! סומכוס אכן חולק ופותר את הקטנים משום שאין מקבלין עדים נגד קטנים, דהוי כאילו שלא בפני בעל דין.

לחלק בין גנב לגזולן מדברי הרמב"ם, שבתחילת הלכות גניבה כתב "כל הגונב ממון משהו פרוטה ומעלה עובר על לא תעשה שנאמר לא תגנבו". ואילו בתחילת הלכות גזילה כתב "כל הגזול את חברו שוה פרוטה עובר בלא תעשה שנאמר לא תגזול" ולא נקט "שוה פרוטה ומעלה". משום דבגנב חיובו על הלקיחה, אם כן מעשה אחד הוא כל מה שגנב, מה שאין כן בגזילה שחיובו הוא על כך שנמצא בידו ממון שאינו שלו, אם כן על כל פרוטה ופרוטה איכא חיוב נפרד.

לא חשיב גנב אלא גזולן משום דגבי שומר הרי בא לידו בהיתר וליכא שום לקיחה באיסור רק בכפירה מחזיקו תחת ידו, ואם כן לא הוי אלא גזולן, אם לא בטוען טענת גנב דהוי גזירת הכתוב שחייב על זה כפל כמו בגנב עצמו.

ועיין שם שביאר דעת הרמב"ם שחולק על רש"י ומקיים הגירסא שאם אין גניבה אין טביחה ומכירה שגם בשומר יתכן שיהא עליו שם גנב על אף שגנב הוא רק על ידי לקיחת איסור.

ואומרים בשם הגר"ח שהוכיח את היסוד

הענין.

ודחינן את הראיה: **מי דמי המקרה של רבי ירמיה אינו דומה לשם התם הוא דמפקינן מיניה מוציאין את השדה מיד הקטן, משום דלא קיימא ליה אחזקה דאבוה לא היה לו חזקת אבות בשדה זו אבל היכא דאית ליה חזקה דאבוה כגון אצל רבי ירמיה שאבותיו של הקטן היו מוחזקים מעולם בשדה זו לא מוציאין אותה ממנו, אלא ממתניס עד שיגדיל, ואז יביא רבי ירמיה עדיו וידון עמו.** (26)

אמר רב אשי (27) אמר רבי שבתאי: מקבלין עדים שלא בפני בעל דין.

תהי בה רבי יוחנן, נתקשה בדבר: וכי מקבלין עדים שלא בפני בעל דין??

קיבלה מיניה רבי יוסי בר חנינא מרב אשי אמר רבי שבתאי, שמה שמקבלין עדים שלא בפני בעל דין, זה רק בכגון שהיה הוא הולח התובע שמבקש להביא את העדים היה

אמר רבי ירמיה: איכפל כולי עלמא וקאי כסומכוס וכי כולם עמדו בשיטת סומכוס לאפקוען לדידי כדי להפקיע ממני את ביתי?

אדחבי, בינתיים אינגלגל מילתא אתא ומטא נתגלגלו הדברים והגיעו לקמיה דרבי אבהו.

אמר: לא שמייע לכו, וכי לא שמעתם את הא דאמר רב יוסף בר חמא אמר רבי אושעיא?!

דאמר רב יוסף בר חמא אמר רבי אושעיא: תינוק שתקף בעבדיו, שלקח עמו את עבדיו כדי שייעוהו [או שתקף בהן ואמר שהם שלן] וירד לתוך שדה של חבירו, ואמר שלי הוא! אין אומרים נמתין עד שיגדיל ובינתיים יחזיק בשדה אלא מוציאין את השדה מידו מיד. ולכשיגדיל יביא עדים, ונראה אם היא באמת שלו או לאו. (25)

הרי שמוציאין מיד הקטן עד שיגדיל ויתברר הדבר, וגם כאן צריך לסלק את הקטן מהבית ויחזיק בו רבי ירמיה עד שיגדיל ויתברר

לו חזקת אבות פסקינן כסומכוס.

26. לכאורה היה יכול לחלק שאצל התינוק היה בעל השדה מוחזק בשדה ואילו רבי ירמיה לא היה מוחזק בבית. משמע שאין הדבר תלוי כלל במוחזקות שאפילו היה רבי ירמיה מוחזק בבית לא היה מועיל לו כיון שיש לקטן חזקת אבות. תוס' ד"ה אבל.

27. אינו רב אשי מסדר הש"ס שאם כן לא שייך לומר שרבי יוחנן שהיה הרבה לפניו תהא על דבריו אלא הוא רב אשי הקדמון. או שזה מדברי רב אשי שרבי יוחנן תהא על דברי רבי שבתאי. הגה"ה על הגליון.

25. כתב הרשב"א: זה לא כסומכוס שהרי לדבריו דקטנים שהניח להם אביהם גזילה קיימת אין מוציאין מהם, ומה בין זה לקטן שיורד לתוך שדה חבירו, ואדרבה גזילת מטלטלין עדיפא שאם לא נוציא מהיתומים יאכלו אותה ויפטרו מלשלם שאפילו בהזיקו אמרו "הן שחבלו באחרים פטורין".

ורבי אבהו רצה להוכיח מכאן שאין הלכה כסומכוס, ובשום מקום לא אמרינן נמתין עד שיגדיל כדי שלא תלקה מדת הדין בכך שיהא הקטן אוכל ממון שאינו שלו והלה הולך בפחי נפש.

ודוחה הגמרא שרק כאן לא פסקינן כסומכוס משום שאין לקטן חזקת אבות אבל במקום שיש

חולה מסוכן ונוטה למות. (28) או שהיו עדיין חולים מסוכנים, ואם לא עכשיו אימתי. או שהיו עדיין מבקשין לילך למדינת הים, ושלחו לו לבעל הדין (29) ולא בא שאז מקבלין את העדים אפילו שלא בפניו.

אמר רב יהודה אמר שמואל: מקבלין עדים שלא בפני בעל דין.

אמר מר עוקבא: לדידי מיפרשא לי מיניה

28. כך נפסק ברמ"א חושן משפט (כח טז) שדוקא התובע ולא הנתבע. ועיי' הערה 29.

29. כאן לא כתוב "או שלחו" כמו לפני כן. משמע שלא די בכך ששלחו לו ולא בא אלא שהוא תנאי נוסף בהיו עדיי חולים או שהיו מבקשין לילך למדינת הים שצריך גם ששלחו לו ולא בא.

ולקמן מבואר בפתחו ליה בדיניה ושלחו לו ולא בא שמקבלין עדות שלא בפניו, משמע לכאורה שדי בכך ששלחו לו ולא בא. ויש לדחות דשאני התם שפתחו לו בדיניה אבל בלא הכי לא מקבלין עדות שלא בפניו כששלחו לו ולא בא. תוס' ד"ה ושלחו.

ב. והרא"ש הביא שיש מפרשים שרק כשהעדים מבקשים לילך למדינת הים צריך לשלוח לו, כיון שיש עדיין שהות לשלוח לו ולהודיעו. אבל כשהיה חולה או עדיי חולים אין צריך להודיע לבעל דין כיון שאין אדם שליט ברוח ויש לחשוש שמא ימות בינתיים.

ועוד הביא בשם רבינו יצחק בן אברהם שדוקא כשהתובע חולה ומבקש שיקבלו העדות בחייו כי הוא יזכיר לעדים את פרטי הענין, אבל כשהנתבע חולה ואומר התובע שיקבלו העדות בחיי הנתבע שלא בפניו כדי שיוכל להחזיק מיד בנכסים, ואם ימות הנתבע יצטרך להמתין עד שיגדלו היורשין. אין שומעין לו כי מזל רע שלו גם שחלה הנתבע או מת, ואין לקבל העדות שלא כדין לחוב ליתומים.

ולפי זה גם בחלה התובע או עדיי אין מקבלין העדות שלא בפני בעל דין אלא אם כן

שלחו לו ולא בא שאז הוא פושע, אבל אם אינו פושע אמרינן שמזל רע של התובע גרם לו שחלה הוא או עדיי, כמו בחלה הנתבע שאין מקבלין העדות שלא בפניו כיון שאינו פושע.

וכן בקטנים אין מקבלין עדות, אף על פי שיגרם לחוב הפסד שיצטרך להמתין עד שיגדלו הקטנים, וגם אם הקטנים יאכלוהו לא יוכל לתבוע מהם בגדלותם. מכל מקום לא חיישינן להכי. (כי בקטנים לא שייך לומר שפשעו במה שלא באו לדין).

ג. אולם הרשב"א סובר שאין צריך שיהא גם שלחו לו ולא בא אלא שבכל אחד מהם די שיקבלו עדות שלא בפני בעל דין.

ולפי זה הקשה דאיך אפשר שנמתין ליתומים קטנים עד שיגדלו, ולפעמים הקטן מוטל בעריסה ונמתין לו עד שיגדיל והיה בן י"ג שנה. והלא בגדולים, כשהיה הוא או עדיי חולים או שעדיי מבקשין לילך למדינת הים אין ממתניים אלא מקבלין שלא בפני בעל דין דחיישינן שמא ימותו או שמא יתעכבו ויפסיד זה את דינו, ואף על פי שהוא רק ספק שהרי יתכן שיחזרו בקרוב. כל שכן בקטן המוטל בעריסה שודאי הוא שהעדים לא יתקבלו עד שיגדיל?

ועוד שאם היו כאן עדים חולים או שמבקשין לילך למדינת הים למה לא נקבלם בקטן, דמאי שנא גדול ומאי שנא קטן?

(והרשב"א בתשובה (ח"ב שכז) כתב שבדין זה של קבלת עדות שלא בפני בעל דין לא מצאתי ידי ורגלי בבית המדרש בגלל קושיא זו, וכבר שאלתי את פי רבותי ולא מצאו טעם בדבר).

אמר רב: מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין אם העדים החתומין על השטר חוב רוצים לילך למדינת הים⁽³¹⁾, מביאם המלוה לבית דין, והם מעידים שזהו כתב ידם, והבית דין כותבים בתחתית השטר שהם מאשרים ומקיימים אותו.

ורבי יוחנן אמר: אין מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין.

אמר ליה רב ששת לרבי יוסי בר אבוח: אסברה לך טעמיה דרבי יוחנן: אמר קרא בשור המועד [שמות כא כט] "והועד בבעליו ולא ישמרנו" אמרה תורה: יבא בעל השור, ויעמוד על שורו! לפי שאין מעידין על האדם שלא בפניו, ולכן גם לא

דמר שמואל שמואל ביאר לי שזה אמור רק בכגון דפתחו ליה בדיניה שכבר התחילו לדון ושלחו ליה שיבא ולא אתא. אבל לא פתחו ליה בדינא אם עדיין לא התחילו לדון מצי אמר ליה יכול הנתבע לומר שאינו רוצה כלל לדון לפני הבית דין הזה אלא לבית דין הגדול אזילנא אני רוצה לדון לפני הבית דין הגדול.⁽³⁰⁾

והוינן בה: אי הכי, כי פתחו ליה נמי, גם כשכבר החלו לדון, מצי אמר ליה, למה לא יוכל לומר: לבית דין הגדול אזילנא?

ומתריצין: אמר רבינא: כגון הנקט דיסקא מבית דין הגדול שהתובע יש בידו איגרת מבית דין הגדול שהם שלחו לבית דין כאן שהם יכופו את הנתבע לדון לפניהם.

31. כך פירש רש"י. והקשו התוס': אם כן למה נקט דוקא קיום שטרות? הרי כל קבלת עדות אמר לעיל שבכגון זה מקבלין שלא בפניו? [המהרש"א הקשה שלפי דבריהם לעיל שצריך גם תנאי שישלחו לו ולא יבא, (עיין הערה 29), אם כן לא קשיא כלל. דכאן, לענין קיום שטרות, אפילו לא שלחו לו מקיימין, אם העדים מבקשין לילך למדינת הים].

בבית יוסף חושן משפט (מו) כתב ליישב את דברי התוס'. ובסוף כתב שאפשר שגם רש"י יודה שאין צריך דוקא שהעדים מבקשין לילך למדינת הים, אלא לדוגמא נקט שלפיכך באים לקיימו שלא בפני בעל דין, אבל בלא טענה כלל אין ראוי לקיימו שלא בפני בעל דין).

ולכן פירשו שלגבי קיום שטרות בכל ענין מקבלין שלא בפניו, משום שקיום שטרות אינו אלא מדרבנן, שמן התורה עדים החתומין על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותו בבית דין, הלכך מקיימים אפילו שלא בפני בעל דין.

ד. הנמו"י מחלק שבחולה, הבעל דין נמצא בעולם ולכן מקבלין שלא בפניו, אבל קטן הרי הוא כאילו אין בעל דין כלל.

30. כתבו תוס': לכאורה היה נראה שרק הנתבע יכול לפטור עצמו בטענה שרוצה לדון בבית דין הגדול אבל התובע אינו יכול לכפות על הנתבע שיבא עמו לבית דין הגדול, שאם כן כל אדם יאמר לחבירו או תן לי מנה ואם לאו בא עמי לבית דין הגדול.

אבל ר"ת אומר שכל שכן שהתובע יכול לכפות על הנתבע שיבא עמו לבית דין הגדול, שאם הנתבע יכול לומר כן אף על פי שנראה שהוא עושה ערמה כדי לפטור עצמו מהתובע, כל שכן התובע שמלכתחילה תובע כך. ועוד שהלוח נאמר עליו "עבד ליה לאיש מלוה", ואם הוא יכול לכפות על המלוה כל שכן שהמלוה יכול לכפות עליו.

מקיימים את השטר שלא בפני בעל הדין. (32)

אמר רבא: הלכתא: מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין. ואפילו עומד הבעל דין וצווח אל תקיימוהו כי הוא מזויף, אין חוששין לו ומקיימין את השטר שלא בפניו.

ואי לאחר שנתקיים השטר ואמרו הבית דין ללוה: פרע את חובך אמר הלוח לבית דין: נקיטו לי זימנא קיבעו לי זמן עד דמייתינא סהדי ומרענא ליה לשטרא, עד שאביא עדים לערער על אמיתותו של השטר, נקטינן ליה, קובעים לו זמן, ואין יורדין לנכסיו בינתיים.

אי אתא אתא אם הגיע באותו זמן לבית דין, מה טוב.

אי לא אתא אם לא הגיע נטרינן ליה כה"ב, מחכים לו עוד שני וחמישי ושני.

אי לא אתא אם גם אחרי כן לא הגיע כתבינן פתיחא עלויה כותבין עליו שטר נידוי על שאינו פורע את החוב, והוא נשאר

בנידוי במשך תשעין יומין. (33)

וכל אותו הזמן אין יורדין לנכסיו מן הטעמים הללו:

תלתין קמאי, שלשים יום הראשונים לא נחתין לנכסיה אין יורדין לנכסיו, משום דאימור קא טרח בזוזי וניזוף שמא הוא טורח למצוא הלואה כדי לפרוע את החוב.

מצינאי, שלשים יום האמצעים, נמי לא נחתין ליה לנכסיה משום דאימור דלמא לא אשכח למיזף שמא לא מצא מי שילוח לו וקא טרח ומזבין והוא טורח למכור נכסיו.

בתראי, שלשים האחרונים, נמי לא נחתין לנכסיה משום דאימור לוקח גופיה קא טרח בזוזי. שמא הלוקח שרוצה לקנות מנכסיו טורח להשיג כסף.

לא אתא. אם לא הגיע בסוף התשעים יום, מתירין לו את הנידוי (34) וכתבינן אדרכתא (35) אניכסיה. כותבין עליו שטר פסק

ורבי יוחנן סבר שלא פלוג רבנן בין קיום שטרות לשאר קבלת עדות, וגם בקיום שטרות צריך דוקא בפני בעל דין.

ומה שאמרו שטעמיה דרבי יוחנן מקרא ד"והועד בבעליו" היינו שרבי יוחנן סבר שאפילו בקיום שטרות אמרינן יבא בעל השור ויעמוד על שורו. אבל בעיקר הילפותא גם רב מודה בשאר קבלת עדות דאמרינן יבא בעל השור ויעמוד על שורו. תוס' ד"ה מקיימין.

32. הקשה הרשב"א שמבואר כאן שהטעם שאין מקבלין עדות שלא בפני בעל דין נלמד מקרא והוא דין דאורייתא. אם כן כשהיה הוא או עדיו חולין או מבקשין לילך למדינת הים איך מקבלין אותו שלא בפני בעל דין נגד דין התורה? ותירץ דעיקר קרא הוא רק לגבי דיני נפשות,

ושור הוא כדיני נפשות, דכמיתת הבעלים כך מיתת השור. ולגבי דיני ממונות הוא אסמכתא בעלמא ורק מדרבנן. ולכן הקילו בשעת הדחק.

33. ואף על גב דלא כתבינן אדרכתא תוך תשעים יום, מכל מקום משמתינן ליה משום שהחציף פניו שלא בא לבית דין. נמו"י.

34. כך כתב הרמב"ם ונפסק בשולחן ערוך חושן משפט (צח ה).

וביאר הגר"א שם שעל כרחק צריך לפרש שהתשעים יום היינו משך זמן הנידוי, שאין לפרש שתשעים יום לא נחתין לנכסיה שאם כן היה לו לומר "ולא נחתין לנכסיה תשעין יומין".

35. רש"י בבבא מציעא (טז ב) מפרש לשון רודף ומשיג מלשון המקרא (שופטים כ מג)

יגבה הלוח מהקרקעות.

ומסקינן: **ולא היא! אדרכתא אמטלטלי לא כתבינן!** ואף על גב דאית ליה מקרקעי למלוה חיישינן שמא תכסיף, שמא הקרקעות של המלוה יבורו, ויפחת ערכם, ולא יוכל הלוח לגבות מהם.⁽³⁷⁾

וכי כתבינן אדרכתא מודעינן ליה מודיעים ללוח שכתבו לו אדרכתא על נכסיו.

והני מילי דמיקרב, כשהלוח נמצא כאן קרוב. **אבל מירחק**, אם הוא רחוק מכאן, **לא**. אין צריך להודיע לו.

ואי מירחק אם הוא רחוק **ואיכא קרוביב**, יש לו כאן קרובים העומדים אתו בקשר, **אי נמי, איכא שיירתא דאזלי ואתי התב**, יש שיירות ההולכות ובאות לשם, **משחינן ליה תריסר ירחי שתא**. מחכים עם האדרכתא שנים עשר חדש עד דאזלא ואתי שיירתא, עד שהשיירא תגיע לשם ותחזור, ובתוך כך יודיעוהו ללוח על האדרכתא שבית דין רוצים להוציא עליו.

כי הא דרבינא, שהא למר אחא אדם ששמו מר אחא הלוח כסף לחבירו, והלוח לא היה בעיר, והמתין לו רבינא בכתיבת האדרכתא

דין שהמלוה רשאי לרדת לנכסיו וליטלם עבור החוב, ומוסרים את השטר למלוה.

והני מילי שממתינים לו את כל הזמן הזה, **דאמר "אתינא"**, שהלוח אומר שהוא עדיין יבא לבית הדין **אבל אם אמר לא אתינא** אינני רוצה לבא לבית דין, **לאלתר כתבינן** כותבין מיד את האדרכתא.

והני מילי שממתינים, **במלוה, אבל בפקדון**, מפקיד שיש בידו שטר פקדון, והנפקד אינו רוצה להחזיר את הפקדון ומשתמט מלבא לבית דין, **לאלתר כתבינן** את האדרכתא על נכסי הנפקד.⁽³⁶⁾

וכי כתבינן אדרכתא רק אמקרקעי על קרקעות של הלוח. **אבל אמטלטלי** של הלוח **לא** כתבינן אדרכתא שיגבה מהם המלוה. **דלמא שמיט ואכיל** לחו מלוה למטלטלי. שמא המלוה יכלה את המטלטלין, **וכי אתי לוח ומייתי סהדי ומרע ליה לשטרא**, וכשיבא הלוח לבית דין ויביא את עדיו לבטל את השטר, **לא משכח מידי למיגבה**, לא ימצא כלום מהמטלטלין שלו.

ואי אית ליה מקרקעי למלוה, אם יש למלוה קרקעות, **כתבינן** אדרכתא אפילו על המטלטלין של הלוח, שאם יכלו המטלטלין

36. שבפקדון לא שייך כל הטעמים דלעיל שממתינים בגללם תשעים יום שהרי יכול להחזירה כמות שהיא. סמ"ע חושן משפט (צח) (זז).

37. האחרונים הקשו: אם כן גם כשכותבין אדרכתא על קרקע נחשוש שמא המלוה לא ישיב את השדה ותתקלקל, כי הוא יודע בעצמו ששטרו מזוייף ולא תישאר השדה בידו?

"כתרו את בנימין הרדיפהו מנוחה הדריכהו" שכותבים לו שירדוף אחר נכסיו של הלוח ואם ימצא יגבה.

והבית יוסף (צח) הביא מבעל התרומות מלשון דורך כלומר שיהא דורך ושליט המלוה על נכסיו של הלוח.

והרמ"א שם מפרש שמדריכין בית דין את המלוה שיפרע את חובו מנכסי הלוח.

אמר רבינא: האי שלוחא דרבנן, שליח בית דין שהלך להזמין אדם לדין תורה, וחזר ואמר לבית דין שהוא אינו רוצה לבא מהימנינן ליה כבי תרי, השליח נאמן על כך כמו שני עדים, שמשמא לא ישקר לפני בית דין.

והני מילי שהשליח נאמן לשמא, רק לנדונו בעל פה. אבל לפתיחא לכתוב עליו שטר נידוי כיון דמונא קא מחסר ליה, הוא גורם נזק ממוני ללוה על ידי עדותו, דקא בעי ליה למיתב ליה זוזי לכפרא שכאשר יתירו את הנידוי יצטרך קודם הלוה לשלם שכר הסופר שכתב את השטר נידוי, (38) לא. אין השליח הבית דין נאמן על כך, שאין עד אחד נאמן לגרום הפסד ממוני לאדם. (39)

אמר רבינא: יהבינן זימנא אפומא דאיתתא. בית דין יכולים לזמן אדם לדין ליום פלוני על ידי אשה ההולכת לשם במקרה ואפומא דשיכבי או על ידי שכניו. ואנו סומכים עליהם שיעשו את שליחותם. ואם הוא לא יבא לדין, מנדין אותו על סמך הזמנה זו.

תריסר ירחי שתא, עד דאזלא ואתיין שיירתא מבי חוזאי, עד שיספיקו השיירות לחזור מבי חוזאי שם היה הלוה.

ודחינן: ולא היא! אין ראיה מהמעשה של רבינא, כי התם איניש אלימא הוה מר אחא היה אדם אלים ואי הויא מטיא אדרכתא לידיה אילו היה מקבל את האדרכתא לידו וגובה מנסכיו של הלוה, לא היה אפשר לאפוקי מיניה, שוב לא היה ניתן להוציא ממנו את הנכסים במקרה והלוה היה מצליח להוכיח שהשטר חוב פסול והוא אינו חייב לו כלום, ולכן המתין רבינא על הלוה עד שיודיעוהו.

אבל הכא, במלוה רגיל, לא נטרינן ליה. לא ממתנינן עם האדרכתא אפילו אם שיירות מצויות למקום שהלוה נמצא אלא עד דאזיל שליחא בתלתא בשבתא, רק אם הוא נמצא במרחק יום אחד מפה שאז בית דין שולחין לו שליח להודיעו ביום שלישי נשמן הסתם ביום שני דנו אותו, שבית דין יושבים בשני וחמישי. תוס', ואתא בארבעה בשבתא, הוא מגיע ביום רביעי, ולחמשא בשבתא קאי בדיניה. וביום חמישי הוא עומד לדין על דבר האדרכתא.

לבית דין אחר חוץ לעירו) אבל אם תבעו לדין ולא רצה לבא עמו בדין והוצרך התובע להוציא הוצאות לכופו שירד עמו לדין, חייב הנתבע לשלם כל אותן הוצאות. שהרי מבואר הכא שהלוה חייב ליתן שכר פתיחא שכתבו עליו על שלא רצה לבא לדין.

39. כתב הפרישה בחושן משפט (יא ב): אף על גב שהנידוי חמור בעיני רוב העם מממן כל דהו של שכר כתיבת הסופר, מכל מקום שאני

ועיין ט"ז חושן משפט (צח ז) וסמ"ע שם (יז).

38. כתב הרא"ש: מכאן דקדק ר"מ שאף על גב דמוכח בסנהדרין (לא ב) שאין הנתבע חייב לשלם לתובע את ההוצאה שמוציא כדי לתובעו לדין, דקאמר התם שכופין את הלוה לדון בעירו כדי שלא יצטרך המלוה להוציא מנה (של הוצאות הדרך) על מנה (של החוב). הני מילי כשאינו מסרב לבא לבית דין (אלא שרוצה לילך

על שלא הופיע לבית דין, **עד דאתי לדינא**, לא מקרעינן ליה. אין קורעין את השטר עד שלא יגיע לבית דין, ואין מסתפקין בכך שהוא מבטיח לבא.

וכן אם שטר הנידוי היה על דלא ציית לדינא, שבית דין פסקו שישלם לחבירו והוא מסרב לקיים את הפסק דין, הרי עד דציית, לא מקרעינן ליה. עד שלא ישלם, לא קורעים את השטר, ולא די בכך שיבטיח לשלם.

ודוחה הגמרא: **ולא היא!** אלא כיון דאמר צייתנא כיון שהוא מבטיח לקיים את הפסק דין קרעינן ליה מיד, כי שמא אין לו עכשיו כסף והוא אכן מתכוין להשתדל ולהשיג כסף כדי לשלם. אבל להגיע לדין אין לו קושי, וכל עוד שאינו מגיע יש בכך חציפות כלפי הבית דין, ולכן אין קורעין את השטר נידוי עד שיגיע לבית דין.

אמר רב חסדא: קובעים זמן, שני וחמישי ושני. זמנא, זמנא בתר זמנא. כלומר אין קובעים לו שלשה זמנים בבת אחת, אלא בתחילה קובעים לו ליום שני בשבוע. ואם לא הגיע, קובעים לו ליום חמישי. ואם לא הגיע קובעים לו ליום שני.

וממתינים לו ביום שני האחרון, כל היום, ולמחר, אם לא הגיע כתבינן עליו שטר נידוי.

רב אפי איקלע בי רב כהנא. חזא החיא איתתא דאזמנה לדינא בפניא, ראה רב אפי שרב כהנא הזמין אשה לדין בערב, **ובצפרא,** למחרת בבקר מיד, כשנוכח שהיא לא

ולא אמרן שמתמכין על שליחותם **אלא דליתיה במתא**, שאותו אדם לא נמצא עכשיו בעיר שהבית דין נמצא בה, והשליח בית דין אומר לשכניו שכשישוב לביתו יודיעוהו את דבר ההזמנה.

אבל איתיה במתא, אם הוא נמצא בעיר, לא. אין מנדין אותו אם לא בא לבית דין, על סמך שליחותם בלבד, כיון דאמרינן: **אימר לא אמרו ליה.** שמא לא העבירו לו את ההזמנה, **דאמרי: אשכחינהו שליחא דבית דין ואמר ליה.** שסבורים הם שאין צורך להעביר לו את ההזמנה, כי השליח בית דין ודאי פגש אותו לאחר מכן והעביר לו בעצמו את ההזמנה.

ולא אמרן אפילו אם הוא לא נמצא בעיר, אין סומכין עליהם **אלא דלא חליף אבכא דבי דינא**, שבדרך חזרתו לביתו אינו עובר דרך בית הדין. **אבל חליף אבכא דבי דינא** אם הוא עובר דרך הבית דין בחזרתו לא סומכין עליהם שיודיעו לו את ההזמנה, כי הם אמרי: **אשכחיה בי דינא ואמרי ליה.** ודאי בעוברו דרך הבית דין הודיעו לו הבית דין בעצמם את ההזמנה.

ולא אמרן שסומכים עליהם **אלא דאתי ביומיה**, שחזר באותו יום לביתו. **אבל לא אתי ביומיה**, אם הוא לא חזר באותו יום לביתו, לא. אין סומכים עליהם שהודיעו לו את ההזמנה, כי אימא: **אישתלווי אישתלי.** שמא שכחו עד למחר את דבר שליחותם.

אמר רבא: האי מאן דכתיב עליה פתיחא על דלא אתי לדינא, מי שכתבו עליו שטר נידוי

נידוי שאין שולחין יד להוציא מידו כלום, והבית דין רשאים לנדות לכל מי שירצו. אבל להוציא